

PIERRE-AUGUSTIN CARON
DE BEAUMARCHAIS

FIGARO VEDYBOS

PIERRE-AUGUSTIN CARON
DE BEAUMARCHAIS

FIGARO VEDYBOS

Penkių veiksmų komedija

Iš prancūzų kalbos vertė
JUOZAS URBŠYS

– VEIKĖJAI –

- GRAFAS ALMAVIVA –
Andalūzijos didysis korechidoras
- GRAFIENĖ ROZINA –
jo žmona
- FIGARAS –
grafo kamerdineris ir rūmų prievaizdas
- SIUZANA –
pirmoji grafienės kameristė, Figaro sužadėtinė
- MARSELINA –
raktininkė
- ANTONIJAS –
rūmų sodininkas, Siuzanos dėdė ir Fanšetos tėvas
- FANŠETA –
Antonijaus duktė
- KERUBINAS –
pirmasis grafo pažas
- BARTOLAS –
gydytojas iš Sevilijos
- BAZILIS –
grafienės muzikos mokytojas
- DON GUSMANAS BRIDUAZONAS –
vietinio teismo pirmininkas
- DUBLEMENAS –
raštininkas, don Gusmano sekretorius
- TEISMO ANTSTOLIS
- GRIPSOLEJIS –
jaunas piemenukas
- JAUNA PIEMENAITĖ
- PEDRILIS –
grafo medžioklinių šunų prižiūrėtojas
- NEBYLŪS VEIKĖJAI –
tarnai, kaimietės, kaimiečiai

Veiksmas vyksta Aguas Fresko pilyje, trys lėjos nuo Sevilijos

– VEIKĖJŲ CHARAKTERIAI – IR DRABUŽIAI

GRAFO ALMAVIVOS

laikysena labai iškilni, bet grakšti ir laisva. Nors moraliai jis sugedęs, tačiau jo manieros – be priekaištų. Didikai anų laikų papročiu moteris viliojo juokaudami. Grafo Almovivos situacija vis sunkėja, nes veiksmas tolydžio klostosi jo nenaudai.

GRAFIENĖ ROZINA,

dviejų priešingų jausmų veikiamą, visą laiką tramdo savo širdį, o jei kada pyksta, tai labai nuosaikiai; ji turi vengti visko, kas žiūrovo akyse menkintų jos malonų ir dorybingą būdą. Pirmame, antrame ir ketvirtame veiksmuose ji dėvi levitą – patogų, laisvą kambario drabužį ir ant galvos neturi jokio papuošalo – mat ji namie ir nesveikuoja. Penktame veiksmo apsišvelka kameristės Siuzanos drabužį ponios užsideda jos aukštą kepuraite.

FIGARAS.

Jei kas jame įžiūrės ne protą, puikiai derantį su linksmumu ir sąmoju, o ką kita, sudarkys veikėjo charakterį. Buvo teigiama, kad šitas vaidmuo teikia garbę kiekvieno aktoriaus talentui, – reikia tik, kad aktorius

gebėtų pagauti visus jo niuansus ir iki galo jį perprastų. Figaras dėvi ispanišką mačo kostiumą. Ant galvos tinklelis, balta skrybėlė apjuosta spalvotu kaspinu; ant kaklo laisvai parišta šilkinė skarelė; liemenė ir trumpos atlasinės kelnės, sagos ir kilpos apvedžiotos sidabru; plati šilkinė juosta; kaklaraiščių spurgai nukarę ant blauzdų; ryškios spalvos švarkas su liemenės spalvos atlapais; kojinės baltos, batai pilki.

SIUZANA.

Guvi, sąmojinga ir juki mergina, bet jos džiugumas neturi nieko bendra su įžūliu linksmumu, būdingu ištvirkaujančioms kambarinėms.*

MARSELINA –

protinga, iš prigimimo kiek ūmi, bet jaunystės paklydimai ir patirtis gerokai pakeitė jos charakterį. Su deramu orumu pakilusi į aukštą moralinį lygį, Marselina po atpažinimo scenos trečiame veiksme, atsiskleidžia naujomis spalvomis. Marselinos apdaras – kaip ispanų duenjos: neryškios spalvos suknia, juodas kykas.

* Iš autoriaus pratarinės „Figaro vedyboms“: „Dėl ko kameristė Siuzana, sąmojinga, guvi ir juki, turi teisę mus dominti? Dėl to, kad, persekiojama galingo viliojojo, turinčio kur kas daugiau pranašumų, negu jų reikia jos luomo merginai palenkti, ji nedvejodama atskleidžia grafo užmačias dviem žmonėms, labiausiai suinteresuotiems sekti jos elgesį, – savo poniai ir savo sužadėtiniai; jos rolėje, kone ilgiausioje iš visų, nėra nė vieno sakinio, nė vieno žodžio, kurie nedvelktų dorybe ir atsidavimu savo pareigoms.“ (*Vert. past.*)

ANTONIJAŠ –

iš pradžių pusgirtis, bet po truputį išsiblaivo, ir penktame veiksmo jo girtumo beveik nematyti. Vilki ispanų kaimiečio drabužius su nukarusiomis į užpakalį rankovėmis, dėvi skrybėlę ir nešioja baltus batus.

FANŠETA –

dvylikos metų mergaitė, labai naivi. Jos drabužėliai – ruda palaidinukė su sidabrinėmis sagomis, ryškios spalvos sijonas; ant galvos – juoda kepuraitė su plunksnomis. Panašiai apsirengusios ir kitos kaimietės vestuvėse.

KERUBINAS.

Šį vaidmenį vaidino ir gali vaidinti vien jauna ir itin graži moteris – teatre nebūna vyriškio, kuris būtų ir labai jaunas, ir jau subrendęs, kad gerai pajustų vaidmens subtilumą. Jis be galo drovus prie grafienės, nors šiaip tai – žavus išdykėlis; neramus ir geidulingas – tokia jo charakterio esmė. Jis veržiasi į vyriškumą, tik pats to nesupranta, nesugeba nieko iš anksto apgalvoti ir į kiekvieną įvykį labai gyvai reaguoja; žodžiu, kiekviena motina širdies gilumoje norėtų turėti tokį sūnų, nors ir reikėtų daug dėl jo kentėti. Pirmame ir antrame veiksmuose jis dėvi prašmatnų karaliaus dvaro pažų drabužį, baltą, sidabru siuvinėtą; lengvas mėlynas apsiaustas ant peties, skrybėlė su plunksnomis. Ketvirtame veiksmo jo apdaras toks, kaip jaunų kaimiečių, kurios jį atsiveda: kiklikas, sijonas ir kepuraitė. Penktame

veiksme – karininko uniforma, skrybėlė su žvaigžde ir špaga.

BARTOLAS

dėvi juodą neilgą užsegtą švarką; nešioja didelį peruką; klostyta apykaklė ir rankogaliai atlenkti; juodas diržas; eidamas iš namų, užsimeta ilgą ryškiai raudoną apsiaustą.

BAZILIS –

juoda nulenktais kraštais skrybėlė, ilgas švarkas ir ilgas apsiaustas; be klostytos apykaklės ir rankogalių.

BRIDUAZONAS –

kupinas atviraširdžio pasitikėjimo savimi, kuriuo pasižymi drovumą praradę paikšai. Jis mikčioja, bet labai nežymiai, ir šis bruožas turi suteikti jam savotiško patrauklumo. Žiūrovas pakankamai turės juoko, matydamas, kaip komiškas to personažo charakteris nesiderina su jo visuomeninės padėties svarba. Briduazonas dėvi ispanų teisėjo togą, ne tokią plačią, kaip prokurorų, panašesnę į sutaną; mūvi didžiulį peruką, po smakru – baltas ispaniškas pakaklinis, rankoje – ilga balta lazdelė.

DUBLEMENAS

rengiasi kaip Briduazonas, tik jo balta lazdelė trumpesnė.

ANTSTOLIS, arba ALGUASILAS.

Drabužis, apsiaustas ir špaga kaip Krispeno*,
tik špaga nešiojama prie šono, be odinio diržo.
Avi ne auliniais batais, o juodomis kurpėmis,
ant galvos – baltas perukas su daugybe ilgų
garbanų, rankoje – trumpa balta lazdelė.

GRIPSOLEJIS

dėvi kaimiškus drabužius su kabančiomis
rankovėmis, ryškių spalvų liemenę, baltą
skrybėlę.

JAUNA PIEMENAITĖ –

drabužiai kaip Fanšetos.

PEDRILIS –

švarkas, liemenė, diržas, rimbas, kelioniniai batai,
tinklelis ant plaukų, kurjerio skrybėlė.

NEBYLŪS PERSONAŽAI –

vieni apsitaisę kaip teisėjai, kiti kaip kaimiečiai,
dar kiti – su livrėjomis.

* Krispenas – italų komedijų personažas, linksmas, nelabai rūpestingas, dažnai įžūlus tarnas. Jo apranga: juodas kostiumas, baltas klostytas pakaklinis, minkšti auliniai batai, diržas, špaga. (*Vert. past.*)

*Sąmoju šmaikščiu byloja
čia blaiviausia išmintis.*

Pjesės vodevilis

– PIRMAS VEIKSMAS –

I SCENA

Pustuštis kambarys; vidury – didelis ligonio fotelis.

Figaras su metru rankose matuoja grindis.

*Siuzana priešais veidrodį segasi į plaukus flerdoranžo puokštę –
nuotakos skrybėlaitę.*

FIGARAS

Plotis devyniolika pėdų, ilgis – dvidešimt šešios.

SIUZANA

Pasižiūrėk, Figarai, į mano skrybėlaitę: ar šitaip
ne geriau?

FIGARAS

Ima ją už rankų.

Nepalyginti, meilute. O, kokia miela įsimylėjusio
jaunikio akiai ta puiki skaistybės puokštė, kai ji
puošia gražuolės galvą vestuvių dienos rytą...

SIUZANA

Traukia rankas.

Ką gi tu matuoji, vaikuti?

FIGARAS

Žiūriu, mano mažyte, ar tilps čia gražioji lova,
kurią duoda mums monsenjoras.

SIUZANA

Šitam kambary?

FIGARAS

Jis šitą kambarį užleidžia mums.

SIUZANA

O aš jo visai nenoriu.

FIGARAS

Kodėl?

SIUZANA

Nenoriu.

FIGARAS

Bet vis dėlto kodėl?

SIUZANA

Jis man nepatinka.

FIGARAS

Bet reikia pasakyti kodėl.

SIUZANA

O jeigu aš nenoriu sakyti?

FIGARAS

Mat, kas darosi, kai moteris yra tikra, kad tu jos
valioje.

SIUZANA.

Įrodinėti, kad aš sakau tiesą, – tai pripažinti, jog
galiu ir klysti. Ar tu esi mano tarnas, ar nesi?

FIGARAS

Ko tu šiaušiesi? Juk tai pats patogiausias rūmų
kambarys – jis kaip tik yra tarp ponios ir
monsenjoro apartamentų. Sunegalavo, sakysim,
naktį ponia ir skambina, kad ateitum, – tu kilst
iš lovos, du žingsniai ir pas ją. Prireikia ko nors
monsenjorui, paskambina iš savo pusės – aš
strikt, trys šuoliai ir jau ten.

SIUZANA

Puiku! Bet štai paskambins monsenjoras tau kurį
rytą ir išsiųs tave kur nors toliau su reikalais, o
pats kilst iš savo lovos, du žingsniai, ir prie mano
durų, paskui strikt, trys šuoliai ir...

FIGARAS

Ką jūs turite galvoj?

SIUZANA

Visų pirma reikėtų ramiai mane išklaudyti.

FIGARAS

Kas yra. Dieve mano?

SIUZANA

Ogi tas, mano mielas, kad ponui grafui
Almavivai nusibodo sukinėtis apie apylinkės
gražuoles, ir jis nusprendė grįžti į savo rūmus, tik
ne pas savo žmoną... Jam labai parūpo kaip tik
tavoji, ir jis mano, jog šitas kambarys puikiai tam
pravers. Kasdien girdžiu aš tai iš savo dainavimo
mokytojo, garbiojo ir ištikimojo Bazilio, to paties,
kuris taip uoliai grafui rikiuoja jo malonumus.

FIGARAS

Ak, Bazili! Balandėli tu mano! Jei žalias vėzdas
gali ištiesinti kaip pridera žmogui kuprą...

SIUZANA

O tu manei, vaikine, kad tokį kraitį duoda už
tavo paslaugas ar dėl tavo gražių akių?

FIGARAS

Aš gana jam pasitarnavau, kad galėčiau to tikėtis.

SIUZANA

Ir kvailumas gi tų protingų žmonių!

FIGARAS

Kai kas taip sako.

SIUZANA

Bet kiti nenori tuo tikėti!

FIGARAS

Be reikalo.

SIUZANA

Žinok, kad už tą kraitį jis tikisi praleisti su manimi slapčia, prie keturių akių, tą ketvirtą valandos, kurį suteikia senoji senjoro teisė...^{*}
Tu žinai, kokia skaudi ji buvo!

FIGARAS

Aš taip gerai apie tai žinau, kad jeigu ponas grafas vesdamas nebūtų panaikinęs tos gėdingos teisės, tai niekad nesituokčiau su tavim jo valdose.

SIUZANA

Taip, panaikinti panaikino, bet dabar gailisi ir šiandien nori slapčiomis atgauti ją su tavo sužadėtine.

FIGARAS

(Trindamas kaklą)

Ką tu sakai? Man galva minkštėja nuo tavo žodžių, o kaktoje toks jausmas, lyg kas iš jos kaltųsi...^{**}

^{*} Turima galvoje vadinamoji pirmosios nakties teisė: nuotaka baudžiauninkė turėdavo praleisti pirmąją naktį po vedybų su savo ponu. Galiojo viduramžiais Ispanijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje.

^{**} Figaras daro aliuziją į ragus, kurie prancūzams simbolizuoja žmonos neištikimybę. Nešioti ragus – būti žmonos apgaudinėjamam.

SIUZANA

Tu jos netrink!

FIGARAS

O kas čia bloga?

SIUZANA

(Juokdamasi)

Gali iššokti koks spuogelis, ir prietaringi žmonės...

FIGARAS

Tau juokas, šelme! Ak, kad taip sugalvojus, kaip prigriebti tą didįjį apgaviką... įvilioti į gerus spąstus ir susisemti jo auksą!

SIUZANA

Intriga ir pinigai – tai juk tavo sritis.

FIGARAS

Tik jau ne gėda mane prilaiko.

SIUZANA

Baimė?

FIGARAS

Nedidelis daiktas žengti pavojingą žingsnį – svarbu pasiekti, ko norėjai, ir neįkišti kailio. Juk įsmukti pas ką nors naktį, nugvelbti žmoną ir gauti šimtą rimbų už tą triūsą baisiai lengva, tūkstančiai kvailų nenaudėlių yra tai padarę. Bet...

Suskamba varpelis.

SIUZANA

Ponia atsibudo, ji man liepė, kad aš vestuvių dieną pirmoji ateičiau su ja pasikalbėti.

FIGARAS

Ar čia irgi paslaptis?

SIUZANA

Piemuo užsiminė, kad toks pasikalbėjimas neša laimę pamestoms žmonoms. Sudie, mano mažyti Fi, Fi, Figarai. Gerai pasuk galvą dėl mūsų reikalo.

FIGARAS

Kad man protas nušvystų, pabučiuok mane.

SIUZANA

Bučiuoti šiandien meilužį? Nieko nebus! Ką už tai rytoj man pasakys vyras?

Figaras ją bučiuoja.

Na, na, ką jūs!

FIGARAS

Tu neturi supratimo, kaip aš tave myliu.

SIUZANA

(Tvarkydamasi)

Kada gi liausitės kalbėjęs man apie meilę nuo ryto iki vakaro?

FIGARAS

(Paslaptusiai)

Kai galėsiu tave mylėti nuo vakaro iki ryto.

Varpelis skamba antrą kartą.

SIUZANA

(Iš tolo, prispaudusi pirštus sau prie lūpų)

Šit gražinu jums bučinį, gerbiamasis, daugiau aš
jums nieko neskolinga!

FIGARAS

Bėga paskui ją.

O, bet atiduodate visai ne tokį, kokį iš manęs
gavote.

II SCENA

Figaras vienas.

FIGARAS

Žavumėlis merginos! Amžinai besišypsanti,
žydėte žydinti, linksmutė, kupina sąmojo,
meilės ir džiugesio! Ir dora!

Žvaliai vaikšto po kambarį, trindamas rankas.

Aha, monsenjore, brangusis mano monsenjore!
Norite mane apsukti? Aš ir pagalvojau, kodėl
gi jis, tik paskyręs mane rūmų prievaizdu, tuoj
vežasi į savo ambasadą ir įtaiso diplomatinį

kurjeriu... Suprantu dabar, pone grafe! Iš karto trys paaukštėjimai: jūs – ministro padėjėjas, aš – politinis nutrūktgalvis, o Siuzonė – ambasados dama, tokia kišeninė ambasadorienė, o paskui: kurjeri, drožk į kelionę! Kol aš šuoliuosiu į vieną pusę, jūs patrauksite sau gražiai į kitą, kaip tik pas mano mieliausiąją! Aš trunkysiuosi po purvyną, nersiuosi iš kailio dėl jūsų šeimos garbės, o jūs tuo tarpu teiksitės rūpintis mano šeimos pagausėjimu! Kokia žavi savitarpio pagalba! Bet, monsenjore, ar ne per dideli jūsų užmojai? Rūpintis Londone savo valdovo reikalais ir tuo pat metu darbuotis už tarną, atstovauti svetimo karaliaus dvare jo didenybei ir man – tai jau per daug, tikrai per daug! O tave, Bazili, sukčiau tu nevykęs, aš pamokysiu, kaip veidmainiauti su žmogum, kuris kiaurai tave mato... Ne, neišsiduokime jiems, o pasistenkime, kad jie vienas prieš kitą apsikvailintų. Būk akylas ir ausylas šiandien, pone Figarai! Pirmiausia, perkelk į ankstesnę valandą savo jungtuves, kad nesukliūtų vedybos; nušalink Marseliną, kuri velniškai įsigėidė tavęs; susigrobk auksą ir dovanas; dėkis pritariąs pono grafo aistroms; pašukuok kaip reikiant Bazilį, o...

III SCENA

Pasirodo Bartolas ir Marselina.

FIGARAS

(Ūmai pakeitęs toną)

O-o-o! Šit ir storulis daktaras, tik jūsų ir betrūko! Ėhė, sveiki, brangusis daktare, širdis jau

išsiilgo jūsų. Ar tai mano ir Siuzonės vestuvės
atviliojo jus į rūmus?

BARTOLAS

(Su panieka)

O mielas, visai ne.

FIGARAS

Tai būtų labai gražu iš jūsų pusės!

BARTOLAS

Žinoma, bet ir labai kvaila.

FIGARAS

Ypač kad aš turėjau nelaimę suardyti jūsų
vestuves!

BARTOLAS

Ar ko kito neturite mums pasakyti?

FIGARAS

Niekas dabar nepasirūpins jūsų mulu!*

BARTOLAS

(Iširdęs)

Atstokite, plepy pasiutęs!

* Figaras turi omeny išdaigą, kurią pats kadaise iškūrė Bartolui: uždėjo aklam
jo mului ant akių kompresą, neva norėdamas jį išgydyti („Sevilijos kirpėjas“,
II veiksmas, IV scena).

FIGARAS

Jūs pykstate, daktare? Ir kietaširdžiai gi jūsų profesijos žmonės! Visai nesigailite vargšų gyvulių... iš tiesų... lyg tai būtų žmonės! Sudie, Marselina! Ar vis dar norite man kelti bylą? Jeigu meilės ir nėra, kam vienam kito neapkęsti?*

Tegul sprendžia daktaras.

BARTOLAS

Kas yra?

FIGARAS

Ji jums papasakos, ir su kaupu.

Išeina.

IV SCENA

*Figaras išeina, kambaryje lieka
Marselina ir Bartolas.*

BARTOLAS

(Sekdamas akimis išeinantį Figarą)

Tas diegas vis toks pat, ir jeigu tos storos žievės gyvam jam kas nors nenuners, tai storžieviu jis ir mirs.

* Eilutė iš Voltaire'o komedijos „Nanina“.

**ĮSIGYKITE
KNYGĄ DABAR**

obuolys.lt